

Et klart eksempel på de juridiske spidsfindigheder, som reelt benyttes til at omgå lovgivningens hensigter, er dette: § 1, stk. 3, fastslår, at der er tale om erhvervsmæssig virksomhed, hvis fonden har ret til en andel i overskuddet af en erhvervsvirksomhed, som ikke drives af fonden selv. For at undgå skattepligten tillægger man derfor ikke fonden en ret til andel i *overskuddet*, men f. eks. ret til en bestemt procentdel af *omsætningen*!

Grundloven og lov om familiefideikommissier. Som følge af den tidligere, omtalte § 84 i 1953-grundloven blev der i 1954 gennemført en lov (nr. 139 af 1. maj 1954) om familiefideikommissers overgang til fri ejendom. Som gennemgået i forrige afsnit om minimumskrav er det lykkedes at finde juridiske udveje for omgåelse såvel af grundlovens forbud mod oprettelse som af 1954-lovens krav om ophævelse af allerede eksisterende fideikommissier.

Udskilt formue. Det er allerede vist, hvorledes kravet om, at fonden skal have en definitivt udskilt formue, kan gøres illusorisk i forbindelse med ønsket om trods udskilningen at sikre slægten økonomisk. Men kravet kan ligeledes gøres illusorisk i det tilfælde, hvor hovedformålet med fondsdannelsen er at kunne køre en erhvervsvirksomhed videre uden selskabsbeskatning m. v., og hvor den tidligere private ejer (fondsstifteren) ønsker at bevare fuld kontrol over virksomheden. Han kan benytte sig af forskellige aktieklasser, og han kan bevare den fulde kontrol ved selv at beholde den brøkdel af aktierne, som gøres til stemmeretsaktier, mens skatteuddragelsen opnås næsten til 100 pct. ved at overdrage fonden langt størsteparten af aktierne, men i form af præferenceaktier. (Efter den nye aktieselskabslov maksimalt i forholdet 10:1).

Kildeskatteloven. Successionsbestemmelsen i kildeskattelovens § 33, som tillader arvingen at gå ind i arveladers skattestilling, dvs. uden umiddelbar skattebetaling, kan anvendes til omgåelse af nogle af de andre begrænsninger, hvis det er en fond, der indtræder som successor. Bestemmelsen, som alene var tænkt som en *skatteudskydelsesregel* med det formål at lette generationsskiftet, får nu den virkning, at beskatningsretten fortabes for bestandig.

Fiktive bevægelser. Bogholderimæssige transaktioner, som alene tjener til at opnå skattebesparelser, og som ikke indeholder nogen reel overførsel af kapitalværdier, er af anklagemyndigheden i Glistrupsagen påstået ulovlige med den begrundelse, at de er fiktive.

Hvad skal man mon så kalde det, når Kristian Mogensen i sin vejledning om fonds siger: »Der er intet i vejen for, at fondens formue helt eller delvis kan bestå af fordringer mod stifteren«, og når han i samme åndedrag fortsætter: »I tilfælde af, at fonden foretager udlån til erhvervsvirksomheden, er normale renter af sådanne lån indkomstskattefrie for fonden og samtidig fradragsberettigede for virksomheden; det drejer sig jo ikke om en overskudsandel.«?

Det er i hvert fald svært at forestille sig nogen mere direkte opfordring til at oprette en fond, hvis formue alene består i fordringer mod virksomheden, for derefter at »udlåne« denne »formue« til virksomheden, med det eneste resultat, at virksomheden har opnået et fedt rentefradrag, mens fonden ikke skal beskattes af den tilsvarende renteindtægt. *Eksempel:* Fondens formue består i en fordring mod stifteren på 10 mill. kr. Fonden låner derefter stifteren de 10 mill. kr. til 15 pct. rente. Stifteren opnår et skattemæssigt fradrag på 1,5 mill. kr. årlig, mens fondens renteindtægt på 1,5 mill. kr. ikke beskattes. Alt er fuldstændig fiktivt, og det *eneste resultat* af transaktionen er skattefradraget på de 1,5 mill. kr.

Og hvor Glistrups fiktive posteringer lider af den svaghed, at de kun (principielt) giver en *udsættelse* med skatten og derfor må gentages i én uendelighed af kæde- eller ringposteringer, så viser den mogensenske model sin overlegenhed derved, at hver transaktion er en afsluttet enhed, som bærer gevinsten i sig selv og endeligt.

Lov om afgift af arv og gave. Fonds er omtalt i arveafgiftslovens § 2, stk. 3, § 3, stk. 4, § 4, litra c, og § 6, stk. 2. Tilsammen udtrykker bestemmelserne, at fonds kan opnå betydelige lempelser i forhold til de almindelige afgiftssatser, medmindre fonden i sin fundats har fastsat særlige ydelser til stifterens familie.

Med andre ord: er man smart nok til at undgå sådanne blottelser i fundatsen – og hertil kan man altid finde støtte hos samfundets mest respekterede advokater og revisorer, jfr. ovenfor – så er lempelserne sikre. Hvor den normale afgiftssats for ubeslægtede følger en progressiv skala, der ender med 90 pct., så slipper fonden med 35 pct. Vil man længere ned, må man gøre fonden »almenvælgørende«; så slipper man med 12 pct. Dét vil nok gøre det vanskeligt for fondsbestyrelsen at betænke familien i større omfang, men her er det, Kristian Mogensen og andre kan være behjælpelige med at *dele* fonden i en »almenvælgørende« del, som får det maksimale nedslag, og en mere fritstillet del,